

akademia

BİR İLETİŞİM ARACI OLARAK TÜRK HALK MÜZİĞİ ve TÜRKÜLER

Özet

İnsanoğlu var oluşundan bu yana çevresi ile iletişim kurmuştur. Bunu yaparken de farklı iletişim araçlarından yararlanmış, zaman içinde bu araçları ve iletişimin şeklini geliştirmiştir. Müziğin insanın var oluşuyla ortaya çıktığı düşünüldüğünde, bir iletişim aracı olarak kullanılmasında derin bir geçmişe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Oluşumu ve ilk gelişim evrelerinde genellikle küçük topluluklar arasında yaygın olarak kullanılan müzik, daha çok yerel unsurları içerisinde barındırmaktadır. Bu özelliğini yaşadığı her toplumda günümüze kadar taşıyarak her ulusun kendi geleneksel değerlerini yansıtan "Halk Müziği" olarak varlığını sürdürmüştür. Ülkemizde de diğer toplumlardaki şekle benzer özelliklere sahip olan Türk Halk Müziği, kendine has geleneksel unsurlarıyla varlığını sürdürmektedir. Toplumun ortak duygu ve düşüncelerini hem ezgileriyle hem de şiirsel yapısıyla yalın, samimi, coşkulu ve içli ezgilerle anlatan türkülerin sözlerinde, geleneksel kültürü ifade eden hemen her konuda bilgiyi bulmak mümkündür. Bu sözler, sadece türkünün ezgisel yönünün aktarılmasında kullanılan bir araç olmakla kalmayıp aynı zamanda verdiği mesajlarla toplum yaşamına katkı sağlamada etkili bir iletişim aracı olma özelliğine sahiptir.

Yapılan araştırmada, geleneksel ve ulusal kültür değerlerinin giderek unutulmaya başlandığı günümüzde bir iletişim aracı olarak ele alınan Türkülerin, sözleri ve konuları arasında yer alan mesajlar, yöresel sözcük ve bilgiler bir örneklem içerisinde sunulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Müzik ve İletişim, Türk Halk Müziği, Türküler.

Turkish Folk Music As A Means of Communication

Abstract

Humankind has communicated to its surrounding since its existence. It utilized different means of communication to achieve this, and has changed the form of these means in time. As the music itself has been in existence since the birth of humanity, it is possible to claim that music has a long history as a communication tool. Having widely used within small local groups in its first phase of development, music mostly contains local elements. Music has been able to carry this local aspect to today in almost everywhere in the world, and named as "Folk Music". Turkish Folk Music, having similar features as its counterparts in other societies, is still living with exclusive traditional characteristics. It is possible to find any kind of information regarding traditional culture in Turkish Folk Music with its melodies and poem-like lyrics. These lyrics are not only a tool towards the expression of the melody, but also are a means of communication that contribute to society with the messages it carries.

This study presents sample of messages, local terminology and knowledge transferred through Turkish Folk Music, at a time when traditional and national cultural values have started being ignored.

Key Words: Music and Communucation, Turkish Folk Music, Folk Songs (Turku's).

GİRİŞ

Bu araştırmada, kültürü nesilden nesile aktaran ögeler arasında yer alan müziğin alt başlığı içerisindeki Türk Halk Müziği ve Türkülerin bir iletişim aracı olmada nasıl bir role sahip oldukları ele alınmaktadır.

Araştırmada sunulan bilgi ve bulgular ışığında halka mal olmuş kültür ürünleri içerisinde yer alan Türkülerin, sadece ezgisel yönü ile değil, sözel unsurlarıyla da bir iletişim aracı olma özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Araştırma, geleneksel değerlerin giderek unutulmaya başlandığı günümüzde, bu değerler arasında yer alan Türkülerin, verdiği mesajlar ve bilgilerle toplumsal yaşama sağlayacağı katkının belirlenmesi, bu sayede kazanılan farklı bir bakış açısı sonucunda kültürel değerler arasında nasıl bir yere sahip olduklarının anlaşılması açısından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma TRT Türk Halk Müziği repertuarı içerisinde bulunan ve araştırma verileri olan türküler içerisinde, “Amaçlı Örneklem” yöntemi ile seçilenlerin nitel araştırma kapsamında betimsel analizlerinin yapılmasının yanında, araştırma içerisinde yer alan literatür bilgisi ve örneklerle araştırmanın problemi çözümlenmeye çalışılmıştır. TRT Türk Halk Müziği repertuarı içerisinde yer alan yaklaşık 5000 türkü içerisinden araştırmaya doğrudan katkı sağlayacak olan odak türküler seçilerek veri olarak kullanılmıştır. Toplumla ilgili hemen her konuya değinen türküler içerisinden örnekler verilerek temas ettiği konular ve vermek istediği mesajlar belirtilmiştir. Türk Halk Müziği çok geniş bir konu alanına sahip olduğu için araştırmada ele alınan Türküler, bir sınırlılık ve örneklem içerisinde sunulmuştur.

İnsanoğlu varlığının başlangıcından bu güne kadar hiç düşmeyen bir ivme ile kendisini geliştirmiştir. Bu süreçte çevresini değiştirmeyi de başaran insanoğlu, yine bu değişimden kendisi de etkilenmiştir. Çevresindeki hemen her şeyi kendi yaşamını kolaylaştırmada ve sosyal yönünü geliştirmede bir araç olarak kullanmayı bilen insanoğlu, bu araçları da geliştirmiş ve çeşitlendirmiştir. Her dönemde oluşan çevresel gelişimler ki; bunlar ister doğal olsun ister teknolojik, insan biyolojisinin bilişsel ve devinisel yönden gelişimini sağlamıştır. İnsanoğlunun çevresindeki değişimler ve gelişimler onun bilgi sahibi olmasını ve bilginin önemini anlamasını sağlamıştır. Bilginin kendisi için vazgeçilmez bir değer ve yaşam kaynağı olduğunu anlayan insanoğlu, bu yönünü geliştirmeyi her zaman kendisine amaç edinmiştir.

Yaşadığımız çağın dinamikleri doğrultusunda, değişim ve dönüşümlerin hem öznesi hem de birinci derecede etkileneni insandır. Sanayi toplumunu doğuran teknolojik gelişimler, insan gücünü kaslarının uzantısı olarak geliştirmişken, bilgi toplumuna geçişte yaşanan gelişmeler, insan gücünü beyninin uzantısında geliştirmektedir. Bu durum bilgi çağının oluşmasına neden olmuştur. Birey ve bilginin ön plana çıktığı bir dönemi simgeleyen bilgi çağı, bilginin arttığı ve kullanım alanlarının genişlediği bir dönemi temsil eder. Günümüz bireyi bu çağa ayak uydurabilmek için bilgiye en hızlı biçimde ulaşmak ve etkili biçimde kullanmak durumundadır (Türkkan, 2008, 1).

Çevresini değiştirmede ve geliştirmede bilgiyi kullanan insanın bunu yaparken yararlandığı araçların başında iletişim ve etkileşimin şüphesiz önemli rolü bulunmaktadır. Bilgiyi edinme, kavrama ve kullanmada insanoğlunun sahip olduğu en önemli yetenek ise “öğrenme” yeteneğidir. “Öğrenme yeteneği insanı toplumsal bir varlık yapan ve onu diğer canlılardan ayıran en önemli yeteneklerden biridir. Doğduğu zaman bilinçli hiçbir davranış gösteremeyen insanoğlu, yaşaması için gerekli olan tüm davranışları çevre etkisi ve doğuştan sahip olduğu güçlerin yardımıyla öğrenir (Fidan ve Erden, 1993, 20)

Sahip olduğu üstün yetenekler sayesinde bilgiyi ihtiyacı doğrultusunda geliştiren ve kullanan insan, bu özelliği sayesinde hayatın her basamağında öncelikle kendisini geliştirmeyi ve çevresini değiştirmeyi başarmıştır. İnsanoğlunun bunu yaparken kullandığı en önemli araçlardan biri de “iletişim”dir. Toplumsal yaşamın en önemli unsurlarından biri

olan iletişim; bilgi edinme, bireyler ve toplumlar arasında ilişki kurmada da başordedir. “Bütün insanların her türlü iletişim eyleminde bilgilenmek, ikna etmek, eğlendirmek ve yönetmek gibi bir dizi amacı vardır. İletişimin kişi açısından amaçları ne olursa olsun, çevre üzerinde etkin olmak, insanların davranışlarını geliştirmek ve değiştirmek gibi bir dizi özellikleri de vardır” (Erdal, 2005, 293).

Modern çağ ve hayat anlayışı içerisinde sanayileşme konusunda da kendisini geliştiren insan, sahip olduğu maddi değerlerin kendini ifade edebilmede tek başına yeterli olmadığını bundan asırlar önce fark etmiş ve hiç vakit kaybetmeden bu eksikliği giderme konusunda sosyal ve kültürel anlamda kendisini geliştirmiştir. Bunu yaparken de çeşitli iletişim araçları kullanmıştır. Bu araçlar içerisinde sadece insanoğluna ait değerleri temsil edenler, hedeflenen amaca ulaşmada daha etkili olmuştur. Bunların en başında ise “sanat” ve “sanatın gerekliliği”ne duyulan ihtiyaç yer almıştır. Aynı zamanda bir iletişim ve etkileşim aracı olan sanat: “Yalın ve özlü anlamıyla duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belli durum olgu ve olayları, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş gerçeklerle anlatan özgün, estetik bir bütündür”(Uçan, 1996, 123–124).

Birçok toplum bilimci, sanatın genelde bir kültürün değerlerini güçlendirdiğini savunur. Aynı zamanda sanat; estetik bir temele sahip olup, toplumsal, eğitimsel, kültürel ve ekonomik nitelikler taşır. “sanatı hangi bağlamda ele alırsak alalım insansız düşünmek olanaksızdır. Çünkü her şeyden önce sanat, insanlar tarafından ve insanlar için var edilir”(Erdal, 2005, 194). Aynı zamanda sanat; insanı sahip olduğu değerler açısından diğer varlıklar içerisinde en üstün düzeye getiren bir araç olma özelliğini de bünyesinde barındırmaktadır. Sanatın bu özelliğini çağlar önce fark eden insan bu değere her zaman sahip çıkarak sosyal ve kültürel varlık olma yolunda kendisini geliştirme aracı olarak sanatı kullanmayı da bilmiştir. Bu anlayışı tek bir çizgide sürdürmeyip, sanatı çeşitli kollara ayırarak geliştirmeyi ve zenginleştirmeyi başarmıştır. Bu bağlamda sanatı temel manada görsel ve işitsel olmak üzere iki grupta ele almakta yarar vardır.

Görsel kültürün ürünü olan görsel sanatların geçmişi insanlığın geçmişi kadar eskidir.

İnsanlığın başlangıcından bu yana her çağ kendini özgün bir dille ifade etmiştir. Antik çağ efsanelerin, söylencelerin ve mitsen anlatımların çağı olmuştur. Bu çağın egemenliğinde anlam, söz ve onun kurallarıyla oluşturulmuştur. O çağda sözün uçuculuğuna karşın yazının kalıcılığı, otorite ve gücün simgesi durumuna gelmişken; aydınlanma çağıyla gelişen edebi anlatım ve matbaanın icadı, yazılı dilin özgürlüğünü de beraberinde getirmiştir. Yazı o dönemde anlam ve anlatımın kurulmasında egemen olmuştur. Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte önce fotoğraf makinesinin, Ardından sinema ve televizyon gibi hareketli görüntülerin bulunuşuyla dünya imgelerin ve görsel kültürün egemen olduğu bir sürecin içine girmiştir”(Parsa, 2007,1).

Tüm bunların yanında sesli kültür de yaşamın bir parçası haline gelmiş, bununla birlikte müziğin yaşamdaki yeri daha da belirginleşmiştir.

Yaşamımız esnasında müziğin kapsadığı alan şüphesiz oldukça fazladır. Müzikle karşılaşmamız ise çoğu zaman isteğimiz dışındadır. Bunlar genellikle radyo ve televizyonlarda, çevremizde gelişen şartlara bağlı olanlar ki bu; çoğu zaman taşıtlarda bulunan müzik tertibatları yoluyla, bazı mağaza ve dükkânların fon müziklerinde, tele sekreterlerde, cep telefonlarında, kapı ve okul zillerinde, ezanlarda, sokak müzisyenleri v.b. şekillerde görülmektedir (Kınık, 2009, 363).

İnsanoğlu kendini sanatla ifade etmede ve bunu bir iletişim aracı olarak kullanmada, görsel sanatlardan en çok resim, heykel, seramik ve mimari’yi tercih etmiştir. Sahip olduğu kültürel birikimle elde ettiği bilgiyi işleyerek sanata dönüştüren insanoğlu, ürettiği eserler sayesinde tarihin her döneminde uygarlığı beslemeye devam etmiştir.

Çeşitli yollarla her zaman kendini ifade etmeye çalışan insanın, bunu yaparken kullandığı yöntemlerden bir diğeri de sesler olmuştur. Doğal dünyada var olan sesleri kabiliyeti, hayal gücü ve bilgisi ışığında kendine özgü bir boyuta getiren insan, sonraları bunu sanat bağlamında yeniden işleyerek uygarlık yolunda önemli adımlar atmış bunun sonucunda iletişim kaynaklarını zenginleştirmiştir. Öyle ki “bütün Güzel Sanatlar gibi müzik, ne kadar geri olurlarsa olsunlar en iptidai toplumlarda bile mevcuttur” (Öztuna, 2006, 69). Tabiatdaki en doğal çalgı olan sesini sanatsal bir ifade tarzı ile kullanma arzusu duyan insan, bununla da yetinmeyip çeşitli ilkel aletler kullanarak müziği ve müziğin unsurları içerisinde yer alan ritmi keşfederek kendi sesine eşlik etmesi sonucunda çevresi ile iletişimini güçlendirmiş ve geliştirmiştir. Belirli bir tarihsel süreç içerisinde gelişen bu döngü etrafında isteklerine cevap arayan insan, bu çabaları sayesinde uygarlık yolunda hızla ilerleyip yaratıcı yeteneğini de kullanarak çeşitli çalgıları keşfetmeye ve geliştirmeye başlamıştır. “Sözle anlatımın etkililiğini artırmak için insanın çalgıyı geliştirip kullanması ile birlikte bir süre sonra sırf çalgı ile de müzik yapmaya başladığı, çalgı kullanımının ise giderek müziğin gelişimine yardımcı olduğu da bilinmektedir”(Altuğ, 1988, 279).

Müziğin sözle anlatımını güçlendirmede etkili araçlar olan ve aynı zamanda bir iletişim aracı olan çalgılar, her toplumun kendi geleneksel müzikleri bünyesinde geliştirilmişlerdir. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yapılan arkeolojik kazılar arasında “taş devrinden başlayarak çalgı bulgularına rastlanmıştır. Bunlardan neolitik çağa ait olanlar taş ve bronzdan yapılmıştır. Dolayısıyla cilalı taş ve bronz çağının çalgılarıdır. Bu çalgılar M.Ö. on iki ve on dört bin yıllarından kalmadır” (Akkaş, 1996, 12). “Bir araştırma projesi çerçevesinde Dr. Wenner Backmann Türkiye’deki müzelerde yaptığı araştırmalarda, Anadolu eski tunç çağı çalgıları arasında kemik, kil ve diğer malzemelerden yapılmış olanlara rastladığını, şimdiye kadar tunç çağının III. Bin yılın son çeyreğine dâhil edilebilecek yüz kadar araç gereç incelediğini söylemiştir”(Elbaş, 2002, 347). İnsanın, doğasında bulunan sürekli kendini geliştirme ve çevresini değiştirme dürtüsü sayesinde, giderek bir ihtiyaç olarak gördüğü müziğin kapsamını geliştirme çabası artan bir hızla devam etmiştir. Öyle ki neredeyse artık sesler gündelik hayatın bir parçası haline gelmiştir. Bu değişim ve gelişim süreci içerisinde sanatla iletişim kurma ve bu sayede etkileşime girme, toplumun bazı kesimlerinde gündelik hayatın bir parçası haline gelmiştir. Sanatla yaşamın gerekliliğini her geçen zaman daha iyi anlayan insan, ürettiği sanat ürünleri sayesinde sanatsal kabiliyetlerini geliştirmeyi de başarmıştır. Bunu yaparken de duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini estetik bir bütünlük içerisinde olgunlaştırmıştır.

1. Sanat ve İletişim

Willams (1962) iletişimi “kısaca insanlar arasındaki duygu, düşünce ve bilgilerin kişiden kişiye aktarılmasını sağlayan yöntemlerin tümü” olarak özetlemektedir. (Akt: Cemalcılar, 1988, 3). İnsan dışındaki canlılar arasında da kullanılan iletişim, bunu en gelişmiş yöntem ve araçlarla yapan insan açısından ise “kişiler arasında duygu, düşünce, bilgi, haber alış veriş, bu alış verişte, kaynak durumunda olan kimsenin ortaya koyduğu ya da koymak istediği anlam ile bunu algılayanın buna verdiği anlam arasındaki özdeşlik, benzerlik ya da uyum ilişkisi”(http://tdk.org.tr) olarak belirtilmektedir. Bir başka tanımda ise iletişim “Duygu, düşünce, izlenim ve tasarımları veya bunları içeren davranışları bireyler arasında belirli ilişkiler kurarak ortaklaşma ve gidererek öğrenmeye de yol açabilecek biçimde paylaşma sürecidir”(Uçan, 1996, 74).

İletişimi ve araçlarını kullanan insanoğlu bu sayede birbirini daha iyi anlamaya başlamış, bu iletişimde ise daha çok bireysel yeteneklerini işe koşturmuştur. Toplumsal ve kültürel bir varlık olan insan, bu özelliklerinin dışı vurumu olarak ortaya çıkan yetenekleri dâhilinde kendini anlatma ve iletişim kurmada sanatsal yaklaşımlardan yararlanmışır.

Duyan düşünen ve duygulu bir varlık olan insan çok öncelerden başlayarak ve kendiliğinden güzel sanat belirtilerini dışı vurmaya çalışmıştır. Bu belirtilerini diğer

insanlar tarafından beğenilmesini istemiş, bu ise en güzelini yapabilme biçiminde süre gelmiştir. İnsanda var olan yaratıcılık gücü ve isteği çeşitli sanat ürünlerinin oluşmasıyla insan topluluğunun görüşte, duyuşta ve yaşamda canlı kalmasını sağlamıştır (Cemalcılar, 1988, 3).

İletişimin sanatta, sanatın ise iletişimde bir araç olarak kullanılmasını sağlayan insan, bu sayede hem sanatsal ürünlerini hem de iletişim araçlarını çeşitlendirmiş ve geliştirmiştir. İçerisinde barındırdığı özelliklerden iletişim bağlamında sanatın amacını ise; “Kendimizce güzel olduğuna inandığımız beğenilerimizin, istemlerimizin duyuş ve düşüncelerimizin ürünleri olan yaratı ve gösterimlerin diğer kişilere iletişimi olarak tanımlayabiliriz” (Cemalcılar, 1988, 3). İletişim, seslerden oluşan sanat eseri olarak ele alındığında ise müziksel iletişim “Duygu, düşünce, izlenim veya tasarımları veya bunları içeren davranışları belirli güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerden oluşan estetik bütünlerle kurulan belli ilişkiler yoluyla ortaklaşma ve paylaşma süreci”(Uçan, 1996, 76). Olarak belirtilmektedir.

Üretilen bir ürünün tüketicisine ulaşım sürecinde çeşitli aşamalar ve ögeler olduğu gibi iletişimin de sağlıklı ve doğru yapılabilmesi için gereken ögeler vardır. Bunlar; kaynak, mesaj ya da bildiri, iletim kanalı ve alıcı ya da tüketicidir. İletişim, ancak bu ögelerin doğru işletilmesiyle sağlıklı olarak gerçekleşebilir. Aynı zamanda bu, bir sıra ve düzen içerisinde gerçekleşir.

Kaynak, alıcıya iletip onunla paylaşmak istediği duygu, düşünce, tasarım veya izlenimlerini, önce belirli sembollerle bildiri haline getirir; sonra bu bildiriye seçtiği iletili araç, yöntem ve tekniklerden oluşan belirli kanal ya da kanallarla alıcıya iletir. Alıcıya iletilen bildiri alıcının duyu organları tarafından alınarak, duygusal sınırlarla beyne ulaştırılır ve orada algılanır. Algılanan bilgi alıcının beyin hücrelerinde iz bırakır ve bu iz beyindeki geçmiş yaşantıların izleriyle karşılaştırarak yorumlanır. Alıcıda bu yorumlara bağlı olarak, kendisine iletilen bildiriye anlayıp anlamadığına ilişkin tepkiler oluşur. Alıcının aydınlatıcı yankı niteliğindeki tepkileri, ters yönde bir akış izleyerek, adeta alıcının bir tepki bildirisi ya da karşı kanalla kaynağa gelir ve böylece iletişim süreci tamamlanmış olur(Uçan, 1996, 75).

İletişimin kullanıldığı her alanın kendine has ögeleri olabildiği gibi müziksel iletişimde kendi iç dinamikleri doğrultusunda ögeleri vardır. Bunlar; besteci ya da kaynak kişi, müzik eseri ve içerdiği mesaj, müzik eserini seslendiren ya da yorumlayan kişi ya da kişiler, müzik eserini sunma yolu ya da iletim kaynağı ve dinleyicidir. Müziksel iletişimin temelinde estetik ve sanatsal bir ifade biçimi vardır. Bu yönüyle de sanatsal iletişimin ya da sanatla iletişimin önemli boyutlarından biridir.

Sanatın alt basamakları arasında yer alan müzik, türü ne olursa olsun dünyanın her yerinde güçlü bir iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde de müziğin iletişim aracı olarak kullanılmasında, geleneksel unsurları içerisinde barındırması ve işlemesi yönüyle Türk Halk Müziğinin katkısı büyüktür. Müziğin iletişim aracı olarak kullanılmasında, kuşkusuz kitle iletişim araçlarından radyo ve televizyonun, kaset ve CD’lerin, konserlerin ve sanal dünya olarak adlandırılan internetin önemli rolü vardır.

1.2. Bir İletişim Aracı Olarak Türk Halk Müziği ve Türküler

Müzik eserlerini besteleyen, yorumlayan ya da icra eden kişiler, ürünlerini ya da icralarını sunacakları kişilere direkt ya da dolaylı yollarla iletirler. Bu sayede müziği üreten ya da sunan kişilerin anlatmak istedikleri duygu ve düşüncelerini paylaşmaları, sesli, görüntülü ya da canlı olarak direkt aktarım gibi iletişim yöntem ve araçları ile sağlanmış olur. Böylesi bir paylaşım sürecinde Türk Halk Müziği, içerisinde barındırdığı hemen her konuyu, çalınması söylenmesi ya da icra edilmesi sonucunda muhataplarına aktarması ile de etkili bir iletişim aracı olmaktadır.

İletişim açısından Türküler, sözlerindeki yalın, samimi, coşkulu ve duygulu anlatımlarından dolayı Türk Halk Müziğinin en etkili iletişim araçlarından biridir. “İletişimde

bilgi, düşünce, duygu ve davranış aktarımları değişik biçimlerde olabilir. Yazılı ve sözlü olduğu gibi renk, ses ve görüntü gibi insanın duygu, düşünce ve davranışlarının değişik anlatımları biçiminde dile gelebilir. Bu süreç içerisinde iletileri kimin kime, nasıl ve ne biçimde, hangi yol ve yöntemlerle iletildiği konusu önem kazanır” (Cemalcılar, 1988, 6). İletişimin öğelerinden olan kaynak, her ne kadar besteci konumunda olsalar da türkülerde sıklıkla kaynak kişi olarak ifade edilen türkü yakıcılarıdır. Kaynak kişilerin mesajları müziklerinde olabileceği gibi daha çok sözlerde görülmektedir. Bu sözler içerisinde toplumsal yaşama dair hemen her konuda mesajı bulmak mümkündür. Türkülerin iletim kanalı, diğer müzik türlerinde olduğu gibi, sesli ve görüntülü kitle iletişim araçlarının yanında, kaset, CD, plak gibi araçlarla birlikte alıcısı daha yoğun şekilde etkileyen canlı sunumlar şeklindedir. Türküler yaşadığı coğrafyadaki sosyal yaşama dair doğal ve toplumsal olayları, yalın ve samimi bir şekilde ele alıp aktardıkları için halkın her kesimi tarafından kolayca anlaşılırlar. Dolayısıyla iletişimin öğelerinden olan geniş bir “alıcı” kitlesine ulaşmış olurlar. Türküler, müziksel iletişimde olduğu gibi kendine özgü bir iletişim biçimi ve aracıdır. Ezgilerinin yanı sıra, sözleri içerisinde bulunan mesajlardan dolayı da etkili bir eğitim aracıdır. Türkülerin geniş halk kitlelerine ulaşmalarını, tanımı ve özellikleri bağlamında ele almada yarar vardır.

1.2.1. Türk Halk Müziği

Geleneksel unsurları bünyesinde barındıran Türk Halk Müziği yayıldığı alan, zamanda derinliği ve ele aldığı konular itibarıyla hem farklı hem de önemli bir müzik türüdür. Bünyesinde barındırdığı, yöresel ve ulusal kültüre yönelik aktarılabilir materyallerden dolayı da iletişim alanında önemli rolünün olduğu düşünülmektedir.

Türk Halk Müziği, toplumun ortak duygu ve düşüncelerini yalın, samimi, coşkulu ve içli ezgilerle anlatan köklü bir müzik sanatıdır. Türk halkının zevkle dinlediği bu müzik, doğal ve sosyal olayları, acı, sevgi, özlem ve gurbet gibi ortak duyguları, insanımızın mertlik ve kahramanlık gibi ulusal özelliğini, tarihî olayları konu alan büyük bir kültür hazinesidir. Türk insanının tüm yaşantısını halk müziğimizde, özellikle onun sözlü biçimi olan türkülerimizde görmek mümkündür. Oluşumunda hiç bir sanat endişesi taşımayıp yalnızca duygu, düşünce ve yaşantı ürünü olarak ortaya çıkan Türk Halk Müziği, ritim yönünden çok zengin, ezgisel açıdan ise oldukça renklidir. Tarihi çok eskilere dayanır. Türk insanının çağlar boyunca kendi kendine ürettiği, geleneklerini sürdürdüğü anonim karakterli soylu bir müziktir. Yöresel özellikleri açısından oldukça zenginlik ve çeşitlilik gösterir. Her bakımdan Anadolu halkının ruhunu anlatan köklü bir halk sanatıdır. Ancak, Türk Halk Müziği denince onu sadece Anadolu coğrafyasıyla sınırlandırmak doğru olmaz. Yaşadıkları ülke ve bölge neresi olursa olsun, oluşturulan bu eserlerin tek sahibi Türk insanıdır. (Yener, 2006, 30).

“1. Türk halk kültürüne dayalı bir kültür olması

2. Yakıcısının bilinmemesi, anonim olması

3. Otak halk verisi yapısına dönüşmesi için, derin geçmişi olması

4. Kulaktan kulağa sözlü gelenek halinde yaşamını sürdürmesi

5. Sanat endişesi taşımaması, iddialı olmaması

6. Yöresel dil, tavır ve üslup özelliklerini taşıması

7. Müziğin şiirle uyum içinde olması

8. Kişisel bir görünümünden ziyade toplumsal bir görünüm içinde olması” (Hoşsu, 1997, 7) şeklindedir.

Diğer bir tanımda ise “Türk Halk Müziği en geniş mana ve mefhumuyla denilebilir ki, dünyanın en geniş sahalarına yayılmış en eski, en fazla tesirli olmuş bir halk sanatıdır” (Öztuna, 2006, 327). Genellikle oluşumunda bir sanat kaygısı taşımayan Türk Halk Müziği, bu yönüyle herkes tarafından kolayca anlaşılabilir. Veysel Arsevene göre “Türk Halk Müziği’nde içtenlik, sadelik, gösterişten arınmışlık vardır. Hiçbir halk türküsünün sözünde yapmacık, iki yüzlülük ve kabalık görülmez. Şaka teması işleyen türkülerin

sözlerinde bile insanı çabucak kavrayan sıcak bir görüntü vardır”(Akt: Hoşsu, 1997, 7). Yukarıdaki tanımların ortak noktaları ele alındığında Türkülerin, yalın, samimi ve duygulu olmaları, yöresel unsurları içermeleri ve geniş bir konu alanına sahip oldukları görülmektedir. Türkülerin bu özellikleri iletişim açısından düşünüldüğünde, mesaj değerini artırmakta ve iletimini kolaylaştırmaktadır.

Türk Halk Müziği'nin üretilmesi ve iletilmesinde önemli kaynaklardan biri de halk ozanlarıdır. “Bundan yüzyıl evveline kadar yöremizde çalınan bir çalgı ya da türkü, diğer bir bölgemize taşınmamış ve yalnızca o bölge halkı tarafından çalınır, söylenir ve dinlenir olmuştur. Hâlbuki şimdilerde en ücra köşedeki bir eser, teknoloji yardımı ile diğer bölgelerimize anında ulaştırılabilir. Bu işi eskilerde ozanlar üstlenmişlerdi. Ozanlar diyar diyar dolaşarak, bir bölgedeki haberi (ölüm, savaş, aşk, yangın gibi) diğer bir bölgeye sazları ile aktarırlardı” (Emnalar, 1998, 55). Halk ozanları türkü gibi kültürel ürünleri gittikleri yerlere taşımalarının yanında gittiği yerlerde öğrendikleri, toplumsal olayları ve bilgileri de bir tür haberci gibi bir başka yere aktaran kişilerdir. Bu da yine halk müziğinin ozanlık geleneğine sunduğu imkânlarla gerçekleşmektedir.

Türkülerin yayılmasında ozanların rolü şüphesiz tartışılmaz. Ancak bunun yanında müzik sanatı içerisinde dolaylı ya da doğrudan bulunan kişiler ve meslek sahipleri de türkülerin yayılmasına, dolayısıyla bu kültürün içerisinde barındırdığı konuların ve bilgilerin iletişimine sebep olurlar.

“Türküler halkın malı, sevilmiş beğenilmiş ve ağızdan ağza dolaşan kültür ürünleri olduklarına göre yayılmaları pek tabiidir. Sosyal bir temele, yüklü bir duyguya, kuvvetli bir müziğe dayanan türküler, asker ocaklarında, düğün-dernek ve kır eğlencelerinde, okullarda, halk sanatçıları, öğretmenler, askerler, köçekler ve çalgıcılar aracılığıyla daha geniş çevrelere yayılırlar” (Özbek, 1994, 64).

Bunların yanında geçmişte at, eşek, deve ve katır gibi hayvanlar aracılığıyla yöreden yöreye ticaret yapan ve “çerçi” olarak adlandırılan, halk müziğine ilgisi olan meslek sahipleri de gittikleri yörelere bu kültürü ve ürünlerini taşımışlar, gittikleri yörenin kültürünü de türküler aracılığıyla kendi yörelerine aktarmışlardır.

Türk Halk Müziği içerisindeki türkülerin sözel unsurlarında yer alan, halk kültürüne has bilgiler, Türk Halk Bilimi'nin doğrudan ilgilendiği konular arasındadır. Halkın yaşam biçimi içerisinde yer alan neredeyse tüm unsurları konu olarak içerisinde barındıran türküler, Halk Bilimi sayesinde bu tür bilgilerin elde edilmesi ve tahlili neticesinde konusu doğrudan halk olan bu bilim dalına hizmet eden başlıca iletişim aracıdır. Türk Halk Müziği'nin ilişkisel yönü ile tür ve konularını, Emnalar (1998) şu şekilde belirtmektedir.

Türk Halk Müziği yeryüzünde ne kadar doğal ve sosyal olay varsa, onları konusu içine almıştır. İnsan- insan, insan-tabiat, insan-diğer canlılarla ilişkileri, özellikle sözlü müzikte enine boyuna işlenmiştir. Estetik yönünden bir eleme, bir sevinci ifade eden ve çeşitli olayları canlandıran ezgilerin en ince örneklerini halk müziğinde bulmak mümkündür. Aşk, seveda türkülerini oyun havaları, esnaf türkülerini, zanaat havaları, sosyal olayları işleyenler, kahramanlık türkülerini, serhat türkülerini, çiftçilikle ilgili; ekin, harman türkülerini, sohbet havaları, maniler, koşmalar, hoyratlar, düğün havaları, kına havaları, gelin güvey türkülerini, yiğitlemeler, koçaklamalar, destanlar, öğütler, ağıtlar, övgüler, taşlamalar, beddualar, ninniler, iş ve meslek türkülerini, askerlik ve seferberlik türkülerini, güldürücü türküler, imece türkülerini vb. konularda halk müziği çok geniş bir repertuara sahiptir. (Emnalar, 1998, 28)

“Türk halkının ulusal müziği olan halk müziğimiz, yörelere göre halkın genel yaşam tarzı yanında, tarihi, coğrafya, dil bilimsel ve sosyal unsurları bünyesinde bulunduran, ulusal kültürümüzün yapı taşlarından biridir” (Büyükyıldız, 2009, 13).

“Türk Halk Müziği, geçmiş çağlardan günümüze kadar zenginliğini taşımış bir kültür unsuru olarak, Türk toplumunun kültürünün yeniden-üretim ve taşıyıcılığında büyük etkenlerden biri olmuştur”(Büyükyıldız, 2009, 93). Türk Halk Müziği ve Türküler, kültürün taşıyıcılığını

yapmanın yanında kültürler arası etkileşimi sağlamada da etkili bir iletişimin aracı olmuşlardır. “Farklı müzik formlarıyla halka verdiği coşku, zevk, duygu zenginliği ve eğlendiricilik yanında, şiir, edebiyat, tarih, coğrafya, gelenek-görenek unsurları ve göçler, doğal felaketler, savaşlar, kahramanlık olayları gibi hafızalardan zor silinen olayları bünyesinde taşıması, Türk Halk Müziği’nin, Türk kültürünün geçmişten geleceğe taşınmasındaki rolünü artırmaktadır” (Büyükyıldız, 2009, 93). Yine Türk Halk Müziği bünyesindeki türküler, yer, yol, giyim-kuşam, yöresel aksan ve şive, yemek kültürü ve yöresel bitkiler gibi konuları da kendine has bir dille ifade etmektedirler.

1.2.2. Türküler ve İşlediği Konular

Yukarıdaki tanımlarda da belirtildiği gibi Türkü sözlerinde sosyal yaşam içerisinde yer alan hemen her konuyu bulmak mümkündür. Bunlar kendilerine has bir dil ve üslupla çeşitli bilgi ve mesajlar içerirler. Konuları itibariyle çok geniş bir alanı ifade etmelerinden dolayı içeriklerinden bazılarına örnekler verilmiştir.

Bunlar arasında yer ve mekân bildirenlere örnek:

*Afyonun ortasında galesi
Üzerinde vardır kızlar gulesi
Zümrüt gibi yeşillenmiş ovası¹*

*Yaylalar içinde Erzurum yayla
Şehirler içinde Gonya’dır Gonya²*

Türk Halk Müziği içerisinde sosyal problemlerin türkülerde konu edilmesi ya da bir konuda duyulan rahatsızlığın türkü ile anlatılması da sık görülen bir durumdur. Buna örnek:

*Yoksulun sırtından doyan doyana
Bunu gören yürek nasıl dayana
Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana
Bilmem söylesem mi söylemesem mi?³*

Türküler tarihi konuları ele almaları açısından da bilgi, belde ve iletişim araçlarıdır. Buna örnek:

*Tuna nehri akmam diyor
Etrafımı yıkmam diyor
Şanı büyük Osman paşa
Plevneden çıkmam diyor⁴*

*Burası muştur yolu yokuştur⁵
Giden gelmiyor acep ne iştir*

Türküler içerisinde en sık rastlanan konular arasında yöresel giyim-kuşam türleri ve renkleri yer almaktadır. Örnek:

*Ben yemenimi⁶ al isterim
Ortasında dal isterim*

¹ Afyon Türküsü

² Urfa, Aksaray ve Keskin yörelerinde aynı dizelerle başlayan türkünün ezgileri farklıdır.

³ Âşık Mahsuni Şerif

⁴ Rumeli Türküsü

⁵ Muş Türküsü

⁶ Yemeni: Ayakkabı, Bursa Türküsü

*Feracemin⁷ ucu sırma
Bıyıkları burma burma*

Türkü sözleri içerisinde yöresel yiyecekler, bitki adları ve türleri hakkında bilgi bulmak ta mümkündür. Örnek:

*Yekte yavrum yekte
Pastırmalar denkte⁸
Bahçalarda börülce⁹
Oynar gelin görümce*

*Bahçalarda zerdali¹⁰
Benim yârim gül dalı*

*Kırmızı buğday ayrılmıyor sezinden¹¹
Mevlam versin güzellerin gencinden*

*Arpa buğday çec¹² olur
Güzeller güleç olur*

*Şu İzmir 'den çekirdeksiz efem de nar gelir¹³
Sırma cepken ince bele dar gelir*

Türkülerin konuları arasında ayrılık, sıla, gurbet, terkedilmişlik, çaresizlik gibi temalar sıkça işlenmektedir. Ayrıca Türküler, üreten-icra eden ve dinleyen arasında iletişim kurulmasını sağlayarak icracı ve dinleyen arasında karşılıklı duygu aktarımına ve paylaşımına aracılık ederler. Bu konuya aşağıdaki dizeler örnek verilebilir.

*Yârim İstanbul 'u mesken mi tuttun¹⁴
Gördün güzelleri beni unuttun
Sılaya dönmeye yemin mi ettin
Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı*

*Gesi bağlarında dolaniyorum¹⁵
Yitirdim yârimi araniyorum
Bir çift selamina güveniyorum
Atma anam atma beni dağlar ardına
Kimseler yanmasın anam yasın derdime*

*Hastane önünde incir ağacı¹⁶
Doktor bulamadı bana ilacı*

⁷ Ferace: Giysi türü, Kütahya Türküsü

⁸ Denkte: sıkıştırma, Kayseri Türküsü

⁹ Börülce: Bir tür baklagil, Tekirdağ Türküsü

¹⁰ Zerdali: Kaysı türü, Gaziantep Türküsü

¹¹ Sez: Buğday kabuğu, kepek, Manisa Türküsü

¹² Çec: Buğday kabuğu, Orta Anadolu Türküsü

¹³ İzmir Türküsü

¹⁴ Kayseri Türküsü

¹⁵ Kayseri Türküsü

¹⁶ Yozgat Türküsü

*Baştabip geliyor zehirden acı
Garip kaldım yüreğime dert oldu
Ellerin vatani bana yurt oldu*

*Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar¹⁷
Aşrı aşrı memlekete kız vermesinler
Annesinin bir tanesini hor görmesinler
Uçanda kuşlara malum olsun ben annemi özledim
Hem annemi hem babamı ben köyümü özledim*

Türkülerin coğrafi bilgiler içermesine bir örnek:

*Açıldı laleler güller¹⁸
Güzel gider Muş ovası
Güzeller kol kola vermiş
Akıp gider Muş ovası*

*Yaz gelince çayır çimen
Güz gelince çöker duman
Âşıkları eder figan
Yanar gider Muş ovası*

*Karasu akar boyunca
Murat suyu gider ince
Dolaşır gider boyunca
Şen olasın Muş ovası*

*Emirdağı birbirine ulalı¹⁹
Altın yüzük parmağına dolalı*

Türküler birçok kez yöreye, bölgeye hatta topluma mal olmuş yiğitleri de konu edinirler ve bunları olabildiğince övgü ile anlatırlar. Böylece bu yiğitlerin isimlerinin hafızalarda kalmasını sağlamış olurlar.

*Şu Dalmadan geçtin mi²⁰
Soğuk suyun içtin mi
Efelerin içinde
Yörük Ali 'yi seçtin mi*

*Koroğlu döner mi kendi şanından²¹
Çıkarır çoğunu er meydanından
Kır at köpüğünden düşman kanından
Çevre olup şalvar ıslanmalıdır*

¹⁷ Edirne Türküsü

¹⁸ Muş Türküsü

¹⁹ Afyon Türküsü

²⁰ Aydın Türküsü

²¹ Kastamonu Türküsü

*Hekim oğlu derler benim aslıma²²
Aynalı martin yaptırdım kendi neslime*

Seferberlik ve savaş gibi büyük halk olaylarını anlatmada ve aktarmada yine türkülerin kendine has bir üslubu ve dili vardır. Çoğu zaman tarih kitaplarından okunduktan sonra unutulmuş bu gibi konular türküler aracılığı ile her zaman hatırlanırlar.

*Kırım 'dan gelirim adım Sinandır²³
Kılıcımın suyu kandır dumandır
Haber geldi Macar Tuna 'ya inmiş
Haddin bildirmeye ahdim yamandır*

*Bağdat 'ın kapısını Genç Osman açtı²⁴
Düşmanın cümlesin önünden kaçtı
Kelle koltuğunda üç gün savaştı
Allah Allah deyip geçer Genç Osman*

“Türkülerin bir özelliği de öğretici olmasıdır. Bize halkımızın dünya görüşünü, inancını, hayat ve ahlak anlayışını öğretir. Çoğunlukla türkü bu gaye ile yakılmamıştır. Fakat biz onda gizli ya da açık bu kavramları buluruz” (Özbek. 1994, 473). Türküler öğretici olmanın yanında öğüt niteliği de taşırlar. Özellikle belli bir yaşa gelmiş, olgun kişilerin dilinden dökülen sözler çok manidardır. Bunlardan hayatın, ömrün ve sağlığın kıymetinin bilinmesi adına yakılmış türkülerden Diyarbakırlı Âşık Hasan'ın “Yaş Türküsü” buna güzel bir örnek niteliğindedir.

*Mevlam bir adama çocuk verince
Bağda bitmiş bir fincana benzer
Büyüyüp de bir yaşına girince
Sanki kokulu gül dane benzer*

*İkisinde sarhoş gibi dolaşır
Üç yaşında her nesneye ulaşır
Dört yaşında gördüğüne sataşır
Beş yaşında kaşlar keman benzere*

*Altısında kendi söyler düşüni
Yedisinde değiştirir dişini
Sekizinde bahta koyar işini
Dokuzunda taze bostana benzer*

*On yaşında gonca güldür açılır
On birinde âb-ı hayat içilir
On ikide boyu beli seçilir
On üçünde gözler mestane benzer*

*On dördünde güzelliğin bağıdır
On beşinde gören aklın dağıdır
On altıda yiğitlerin çağıdır
On yedide sanki ceylana benzer*

²² Ordu Türküsü

²³ Rumeli Türküsü

²⁴ Aydın Türküsü

*On sekizde belli eder arını
On dokuzda gözetir şikârını
Yirmisinde kendi bulur yarını
Zincirin koparmış aslana benzer*

*Yirmi beşte bıyıkları burulur
Otuzunda akan sular durulur
Otuz beşte günahları sorulur
Ataşa atılmış pervana benzer*

*Kırk yaşında gazel dökülür bağlar
Kırk beşinde günahlarına ağlar
Ellisinde oğullara bel bağlar
Dağ başına çökmüş dumana benzer*

*Ellisinde sızı iner dizine
Altmışında duman çöker gözüne
Altmış beşte hiç bakılmaz yüzüne
Ahireti gözetir süphana benzer*

*Yetmişinde gördükleri düş olur
Yetmiş beşte artık çöker kış olur
Sekseninde badem gözler yaş olur
Yolunu yitirmiş kervana benzer*

*Seksen beşte artık beli bükülür
Biter ömrü takati gücü sökülür
Doksanında hep dişleri dökülür
Geldi geçti şimdi yalana benzer*

*Doksan beş yaşına girip aşınca
Ölüm korkusu gelip yaklaşınca
İnsanoğlu yüz yaşına varınca
Sanki savrulmuş harmana benzer*

Yine bir başka türkü zamanın kıymetinin bilinmesi gerektiğinin önemini şu dizelerle etkili bir şekilde anlatmakta ve aktarmaktadır:

*Gafil gezme şaşkın bir gün ölürsün²⁵
Dünya kadar malın olsa ne fayda
Söyleyen dillerin söylemez olur
Bülbül gibi dilin olsa ne fayda*

Türküler aynı zamanda içerisinde barındırdığı duygusal ifadelerle toplumun bireylerinde benzer ve ortak duyguları uyandırması sebebi ile toplumsal aidiyet duygusunun gelişmesinde de önemli rol oynarlar. Türk Halk Müziği, içerisinde barındırdığı tüm özelliklerinin yanında bir iletişim aracı olma özelliği ile de yaşadığı ve gittiği her yere geçmişten günümüze sahip

²⁵ Gaziantep Türküsü

olduğu değerleri taşımaya devam eder.

Türkülerin birçoğu bir konu ya da olay üzerine yakılmışlardır ve bir hikâyeleri vardır. Türkülerin bu oluşum ya da yakılış sürecinde ortaya çıkan hikâyeleri de bazı mesajlar içerir. Bu konuya örnek olarak Aydın yöresine ait olan Genç Osman türküsünün hikâyesi vatan sevgisini anlatan önemli bir hikâyedir.

Dediklerine göre çok eskilerde bir kimsenin askere alınması için bıyığında tarak durması şartmış. Günlerden bir gün Sultan Murat Han Bağdat'a sefer açar. Anadolu'da asker yazmaya başlanır. Gençler, yiğitler, delikanlılar büyük bir heyecanla asker yazılmaya koşarlar. Bunlar arasında henüz bıyığı bitmemiş bir genç vardır. Genç Osman...

Genç Osman kayıt işlemini yapan subaya yaklaşır. İçi içine sığmıyordu. Daha henüz bıyığı terlememiş olduğunu gören subay "Hey... senin daha bıyığın bitmemiş, sen daha çocuksun asker olamazsın" deyince Genç Osman ansızın kuşağından çıkardığı tarağı üst dudağına saplar. Subaya dönüp "nasıl dudağımda tarak duruyor mu?" der. Bu üstün cesaret karşısında artık söyleyecek bir şey bulamayan subay onu da askere yazar.

Böylece Genç Osman orduya katılır ve Bağdat seferinde büyük kahramanlıklar gösterir. Kale kapısını açar burca sancak diker. Kahramanlıklarıyla dillere destan olur. Fakat ne yazık ki savaşın şiddetli olduğu bir kesimde şehit düşer. Ordu ve Anadolu halkı yasa boğulur. Anadolu'da ve yeni çeri şairleri arasında bu olay üzerine türküler yakılır, ağıtlar söylenir(Özbek, 1994, 398).

SONUÇ

Günümüzde Gelişen Teknoloji İle Birlikte iletişim araçları da giderek çeşitlenmekte ve yaygınlaşmaktadır. Bunlar içerisinde sesli iletişim beklide en eski iletişim araçlarından biridir. Zamanla bu iletişim anlayışı farklı bir kanaldan ilerleyerek seslerin yapısal gelişimleri sonucunda müziksel ifadelerle dönüşmesi ile sesli iletişimin farklı bir boyut kazanmasını sağlamıştır. Bu süreç içerisinde kültürel yapılanmada geleneksel unsurlar ön plana çıkarak yaşam içerisindeki ayrıntıları konu edinmeye başlamışlardır. Bunlar içerisinde Türk kültürünün geleneksel ve ulusal değerleri arasında yer alan Türk Halk Müziği'nin yaşam içerisinde yer alan hemen her varlığı kendisine konu edindiği, araştırma içerisinde görülmektedir.

Özellikle genç nüfus arasında her ne kadar geleneksel değerler göz ardı edilse de bunlar içerisinde Türk Halk Müziği ve Türkülerin bu olumsuzluktan daha az etkilendiği söylenebilir. Günümüzde genellikle kendisine doğrudan fayda sağlayacak ürünler peşinde koşan toplum üyeleri, hayatlarında az da olsa Türkülere yer vermektedirler. Ancak genellikle müziğin ezgisel yönünden yaralananların sayısı Türkülerin sözel unsurları içerisinde yer alan bilgileri anlayanlardan daha fazladır. Verilen örnek türkü sözleri dikkate alındığında içerisinde hemen her insanın ders çıkaracağı, toplumsal yaşama katkı sağlayacak bilgiler ve mesajlar olduğu görülmektedir.

Türk Halk Müziği kültürü içerisinde yer alan halk ozanları bir diğer iletişim araçlarıdır. Bu noktada halk ozanlarının türkülerle anlatım yapmalarının yanında gezgin kişiler olmaları nedeni ile bilgiyi taşıyan bir tür haberci olmaları, kendilerini aynı zamanda bir iletişim aracı yapmaktadır. Bunların yanında Türk Halk Müziğine ilgisi ve yeteneği olan gezgin tüccarlar, askerler, tayin olan memurlar, öğretmenler, halk müziğini ve içeriğindeki konuları ileten diğer kişiler olmaları, bu işi Türküler ve halk müziği aracılığıyla yapabilmelerini mümkün kılmaktadır.

Birçok Türkü halk arasında yaşanmış olaylar üzerine, halk şairleri, ozanlar ya da sıradan insanlar tarafından yakılmışlardır. Türkülerin oluşumuna, yakılışına neden olan bu olayları anlatan hikâyelerin tamamı günümüze ulaşmasa da bir kısmının hikâyesi de mevcuttur. Örnekte verildiği

gibi gerçek olayları anlatan bu hikâyelerin bünyesinde kendine has anlatımı ile bir takım mesajları da görmek mümkündür.

Sözü edilen yönleriyle iletişim kaynağı olan Türk Halk Müziği ve Türküler yaşadıkları sürece kültürün gelecek kuşaklara en doğal haliyle aktarılmasında birincil kaynaklar arasında yer almaya devam edecektirler.

KAYNAKÇA

- Akkaş, S. (1996). Müzik Tarihi. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Altuğ, N. (1988). Ülkemizde Daha Çok Sözlü Müzik Türlerinin Yaygınlaşmış Olması ve Çalgı Müziğinin Yeterince Yaygınlaşmamış Olması Üzerine Bir Analiz. Birinci Müzik Kongresi Bildirileri, 14–18 Haziran 1998- Ankara: Bildiriler Ankara: Evren Ofset.
- Büyükyıldız, Z. H.(2009). Türk Halk Müziği. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Cemalcılar, A. (1988). İletişim Sanatı Olarak Müziğin Öğretim ve Eğitim Ortamlarındaki Kurumsal Yapısı İle Yaygın Eğitimde Bir Model Önerisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Elbaş, O.(2002). Günümüz Türkiye’inde Müzik Kültürünün Tarihsel Kökleri. 21. YY Başında Türkiye’de Müzik Sempozyumu:15–16 Mart 2002- Ankara: Bildiriler(s.345–350).Ankara: Rekmay Ltd. Ştd.
- Emnalar, A. (1998). Tüm Yönleri İle Türk Halk Müziği Nazariyatı, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Erdal, F. S. (2005). Sanat ve Müzikte İletişimin Önemi.) Müzik Sempozyumu: 14–16 Nisan 2005 Kayseri: Bildiriler (s. 293–296). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü Yayınları No: 1.
- Fidan, N. ve Erden, M.(1993.) Eğitime Giriş, Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Hoşsu, M.(1997). Geleneksel Türk Halk Müziği Nazariyatı. İzmir: Peker Ambalaj ve Kağıt Sanayi.
- Kınık, M. (2009). Türk Halk Çalgılarının Birey Olarak Öne Çıkarılması, Kendi İçerisindeki Orkestral Yapılanmasındaki Mevcut Durumu ve Geleceği. A. Koçak (14–16 Aralık 2007) Halk Müziğinde Çalgılar Uluslar Arası Sempozyumu: 14–16 Aralık 2007- Kocaeli: Bildiriler (s. 363–376). İstanbul: Motif Vakfı Yayınları No: 8.
- Özbek, M. (1994). Folklor ve Türkülerimiz. İstanbul: Ötügen Yayınları.
- Öztuna, Y. (2006).Türk Musikisi Ansiklopedik Sözlüğü. Ankara: Orient Yayınları.
- Parsa, A. F.(2007). İmgenin Gücü ve Görsel Kültürün Yükselişi, Fotoğrafya Dergisi, Sayı: 19 s.1–10.
- Türkkan, B.(2008). İlk Öğretim Görsel Sanatlar Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Uçan, A.(1996). İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi, (2. Baskı), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Yener, S.(2006). Liseler İçin Müzik Lise 1 Ders Kitabı, İstanbul: Ilıcak Matbaacılık.
- <http://www.tdkterim.gov.tr/bts/> Erişim Tarihi: 28.01.2011